

"Elokuva on nyt minulle tärkeä"

Angoulêmeassa Enki Bilalin näyttelyn sisustus, festivaalijuliste ja festivaalin teema kertoivat kaikki Bilalin uudesta kiinnostuksen kohteesta: elokuvanteosta.

Seuraavassa haastattelussa Bilal puhuu filmisuunnitelmien lisäksi myös mm. sarjakuvalehtien kriisistä Ranskassa.

Enki Bilal

MITÄ mieltä olet Angoulême festivaaleista? Niitähän on joskus moitittu liian kaupallisuudesta.

Bilal: – Tämä on festivaalien 15:s kerta ja se saattaa olla viimeinen. On liikkunut huhuja, että festivaali vaihtaisi kaupunkia.

– On totta, että Angoulêmeasta on tullut liian kaupallinen. Yleisöön on vaikea saada kontaktia, kun ihmiset ovat vain kiinnostuneita ostamaan ja myymään albumeita. Angoulêmeasta on tullut myös suuri mediatapahtuma. Lehdistö, tv ym. ovat tärkeämpiä kuin yleisö. Tapahtuma on hirviömäisen suuri ja se on vähän liikaa.

– Toisaalta Angoulême festivaali on myös erittäin tärkeä, koska monissa maissa sarjakuvaa pidetään vain lasten- tai roska-kulttuurina. Mielestäni asia on aivan toisin: sarjakuva on aikuistunut. Angoulême on luultavasti tärkein kanava esitellä sarjakuvien merkitystä niin Ranskassa kuin muualtakin.

– Tietenkin on myös huonoja sarjakuvia. Onhan myös sekä hyvää että huonoa elokuvaa, kirjallisuutta jne. Nykyisin yleisöllä on kuitenkin mahdollisuus valita laadukkaampi vaihtoehto myös sarjakuvissa.

Mitä Alfred-palkinto merkisi sinulle viime vuonna? Saitko lisää palkkaa albumeistasi?

– Kyllä sitäkin, koska palkinnon saaminen edisti myyntiä. Mutta se ei ole minulle tärkeintä. Olihan palkitukseksi tuleminen suuri ilo tietenkin.

Miltä ranskalainen sarjakuva näyttää nykyisin? Kuka on seuraava suuri tähti?

– Ranskassa on monia hyviä taiteilijoita, mutta nuorten kykyjen on vaikea päästä alkuun. Heillä ei ole kanavia, koska sarjakuvalehdet ovat kriisissä. Ne ovat kuolemassa yksi toisensa perään. *Metal Hurlant* esimerkiksi oli tärkeä nuorille piirtäjille, mutta sekin on kuollut. Lehtien sijasta tuotanto on painottumassa albumeihin. Nuoret piirtäjät eivät kuitenkaan voi aloittaa suoraan albumeista. Se on vahinko, koska uusia lupauksia olisi paljon.

Et enää julkaise sarjosi ensi jatkiksina lehdissä, vaan suoraan albumeina. Johtuuko se sinunkin kohdallasi lehtien kriisistä?

– Enemminkin se johtuu siitä, että haluan yleisöni lukevan tarinani kerralla. Sillä tavalla ne ovat vahvempia.

– Sitä paitsi minä en nykyisin erityisemmin pidä ranskalaisista sarjakuvalehdistä, kun *Metal Hurlant*kin kuoli. No, (*à suivre*) on laadukas, mutta muut eivät ole kaksisia. *Fluide Glacial* on tosin hauska, mutta ei minun tyyliäni. Muita kiinnostavia ei taidakaan olla.

Vaikea askel tuntemattomaan

Elokuvaohjelmassa esitetty *Eraserhead* (David Lynchin esikoisteos, surrealistinen kauhu-elokuva ja kuuluisa kulttifilmi) oli sinun valintasi. Mikä siinä kiinnosti sinua?

– *Eraserhead* on todella outo elokuva. Pidän sellaisista. Valitsin sen myös siksi, että se on melko tuntematon Ranskassa. Ennenkaikkea halusin näyttää jotakin merkillistä, koska taiteen pitää olla vahvaa ja yllättävää. Ei ole helppoa päästä sisälle sellaiseen maailmaan. Mutta ihmisten pitäisi ottaa se vaikea askel tuntemattomaan. Ranskalainen televisio on esimerkiksi jatkuva kuvien virta, mikä sinänsä on kiinnostavaa. Mutta vaikka tv on lattea, nielevät ihmiset kaiken. Heidän pitäisi ponnistella enemmän – reagoida uusiin asioihin.

Onko *Eraserhead* ja sinun maailmoissasi paljon yhteistä?

– Ei oikeastaan. Niissä on ehkä sama ilmapiiri, niin kuin saman lähion eri taloissa. Mutta tyyliimme ovat erilaisia.

"Pelkään verta!"

Sanoit, että haluat ihmisten reagoivan. Ovatko sarjasi siksi niin väkivaltaisia? Haluatko shokeerata lukijoitasi?

– Sarjoissani on kyllä paljon verta, mutta ei niinkään todellista, realistista verta. En pidä verestä – pelkään sitä. Enkä pidä sen maalaamisestakaan.

Ohoh?

– Ihan totta! Esimerkiksi *Metsästysretkesä* se oli fantasiaa, punaista väriä – kuvitelma verestä. Se ei ole sama asia kuin oikea veri. Jos sattuisin näkemään kadulla miehen verissä, olisi se minusta epämiellyttävää, mutta kun maalaan se on nautinto. Ymmärrätkö eron: piirtäessäni minä haluan järkyttää, koska minusta on tärkeää saada lukija reagoimaan.

Mutta esimerkiksi ainakin Mustan järjestyksen falangistit -tarinassasi on runsaasti realistista verta.

– Aivan niin. Sitä olikin aika vaikea piirtää.

Onko sinulla koskaan ollut ongelmia sensuurista?

– Ei, minua ei ole koskaan sensuroitu. Alkuaikoina, kun aloimme Pierre Christinin kanssa tehdä sosiaalisesti kantaaottavia juttuja, olivat kustantajat epäileväisiä, koska sellaiset näkökannat olivat sarjakuvissa vieraita. Ne julkaistiin kuitenkin, eikä mitään ongelmia syntynyt.

Elokuva kiinnostaa

Olet ollut mukana aika monissa elokuvaprojekteissa. Voisitko kertoa jotakin niistä?

– Uusimman elokuvani olen kirjoittanut Christinin kanssa. Minun olisi tarkoitus ohjata se. Sen valmistuminen on vielä kaukana. Nyt yritämme löytää studion. Tarvitsemme suuren studion. Tammikuussa olin Moskovassa *Mosfilmin* studioilla. Voi olla, että kuvaamme *Neuvostoliitossa*. Varmaa se ei kuitenkaan ole.

Onko se animaatioelokuva?

– Ei ei, vaan aivan eläviä näyttelijöitä. Se on myös originaalikäsitelöinti, eikä pohjauudu mihinkään sarjakuvaan. On vaarallista yrittää sovittaa tarinaa taidemuodosta toiseen.

Voitko kertoa mitään itse tarinasta?

– Ei käy. Ihmiset, jotka ovat tutustuneet teoksiini voivat kuitenkin ehkä arvata millainen se on.

Piirrätkö samalla jotain?

– Filmi on erittäin tärkeä minulle tänä vuonna. Mutta valmistelen myös kirjaa Christinin kanssa. Se kertoo kaupungin päivittäisistä draamoista – rikoksista, onnettomuuksista ym.

– Käytän samaa tekniikkaa kuin Los Angelesista kertovassa kirjassani, maalaan valokuvien päälle. Tehtyäni kuvat annan ne Christinille, joka kirjoittaa niiden perusteella sanomalehtijuttujen tyyppisiä tarinoita. Ne käsittelevät viittä suurkaupunkia: New Yorkia, Kairoa, Belgradia, Lissabonia, Lontoota ja Pariisia.

True Stories -elokuvahan on hieman samantyylinen. David Byrne otti aiheensa sanomalehtileikkeistä ja dramatisoi ne. Oletko nähnyt elokuvan?

– En, vaikka olenkin kuullut siitä ja arvostan David Byrneä paljon.

Vaikuttaako musiikki paljon töihisi?

– En ota tietoisesti vaikutteita musiikista, alitajuisesti ehkä. Sarjakuviinhan sitä ei voi suoranaisesti liittää kuten elokuvaan.

– Mutta tarvitsen musiikkia – joskus jopa kävelläkseni. Kuuntelen kaikenlaista musiikkia: klassista, rockia, jazzia. On hienoa, ettei nykyisin ole niin tiukkoja raja-aitoja eri musiikkisuuntausten välillä. Pidän erityisesti **Stingistä**. **Peter Gabriel** sekoittaa hienosti erilaisia aineksia.

Näytät nykyisin työskentelevän enimmäkseen elokuvien ja kirjankuvitusten parissa. Oletko menettämässä kiinnostuksesi sarjakuvaan?

– En toki. Mutta tarvitsen taukoa muille töilleni. Ne ovat tärkeitä, koska erilaiset työt antavat vaikutteita toisilleen. Kokemus, jonka saan elokuvista ja kirjoista on hyödyksi sarjakuvilleni.

Unien vankila muistutti hieman enemmän kuvakirjaa kuin aikaisemmat sarjakuvasi. Mitä mieltä itse olit siitä?

– Se ei välttämättä ole parhaitani, mutta ehkä eräs mielenkiintoisimmista; halusin rikkoa klassista sarjakuvakerrontaa. Nautin sen tekemisestä, koska päähenkilö tuntui minusta todella elävältä. Se on outo tarina, siinä on samanlainen tunnelma kuin **Wim Wendersin** elokuvissa; ihmiset eivät ikäänkuin pysty hallitsemaan kohtaloitaan. Pidän siitä albumista, koska se on erilainen. Mutta tämän tyyppisiä juttuja ei voi tehdä joka kerta. Se oli tärkeä kokeilu.

Harri Römpötti

